

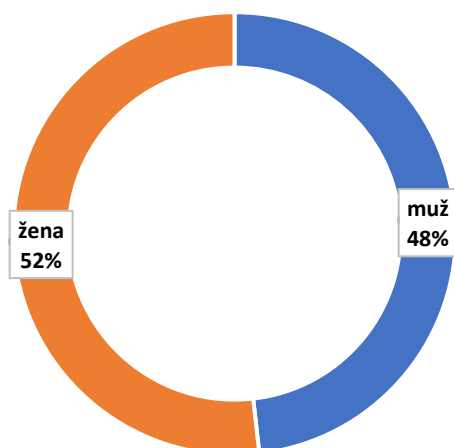
Mám rád vodu

- vyhodnotenie dotazníkového prieskumu -

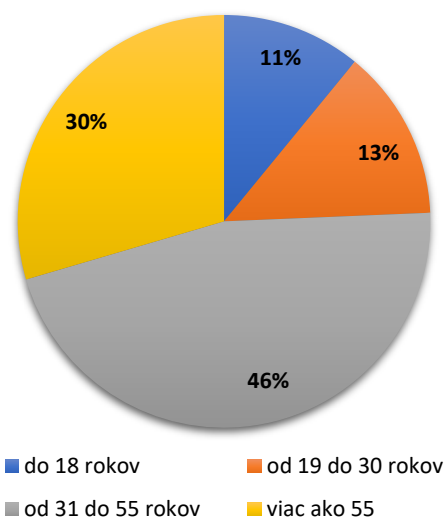
Dotazník s názvom „Mám rád vodu“ bol vytvorený v rámci aktivít Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v súvislosti so Svetovým dňom vody 2023. Cieľom dotazníka bolo a stále je bližšie spoznať postoje obyvateľov Slovenska a získať informácie o tom, ako vnímajú kvalitu pitnej vody z verejných vodovodov a individuálnych vodných zdrojov. Získané údaje sú cenným podkladom pri určovaní postupov pre zníženie zdravotných rizík spojených s pitnou vodou.

Vyhodnotenie odpovedí

Dotazník, po uplynutí roku od jeho zverejnenia (2.3.2023), vyplnilo spolu 2572 respondentov a z toho 1332 žien a 1240 mužov (Obr. 1). Na Obr. 2 je znázornené vekové zastúpenie respondentov, ktorí dotazník vyplnili. Medzi respondentmi dominovala veková skupina od 31 do 55 rokov (46 %), druhou najviac zastúpenou vekovou skupinou boli respondenti starší ako 55 rokov (30 %). Dotazník vyplnilo 345 respondentov vo veku od 19 do 30 rokov (13 %) a najmenej, 281 respondentov (11 %), bolo zástupcov mládeže do 18 rokov.

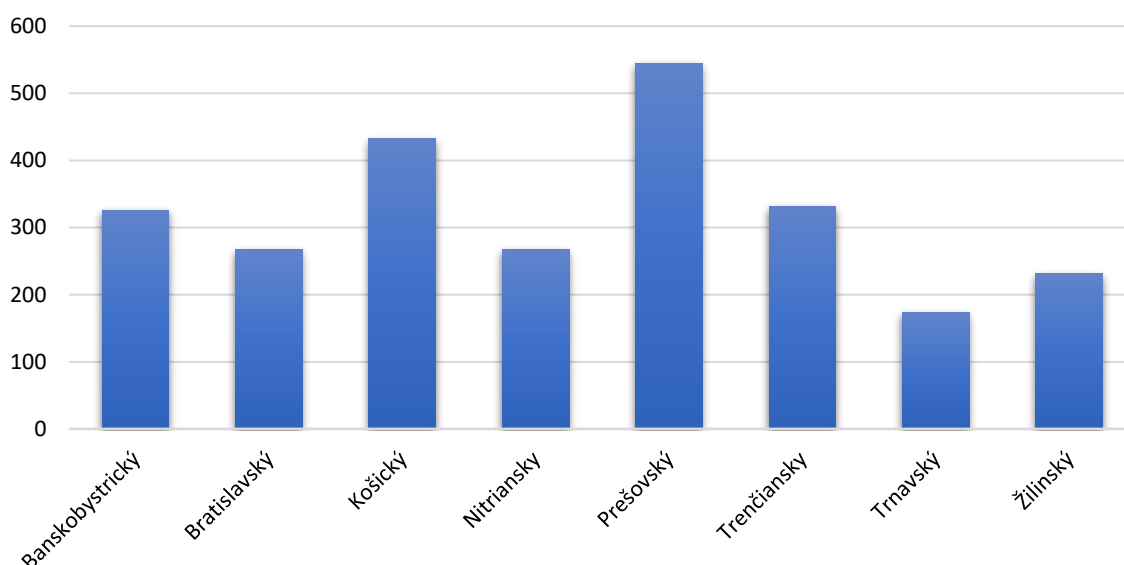


Obr. 1 Percentuálny podiel podľa pohlavia respondentov



Obr. 2 Percentuálny podiel podľa vekových skupín respondentov

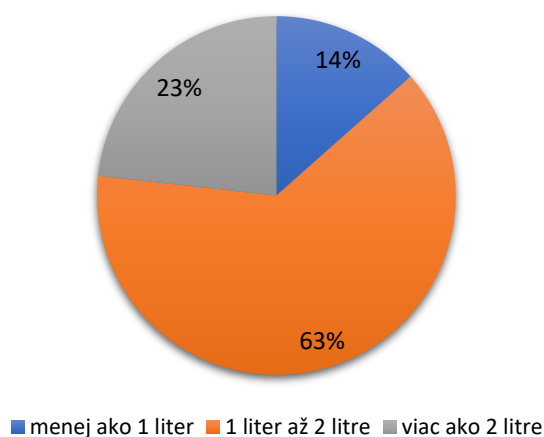
Z Obr. 3 je vidno, že najviac respondentov bolo z Východného Slovenska – Prešovský (21 %; 545) a Košický kraj (17 %; 432). Z Banskobystrického a Trenčianskeho kraja dotazník vyplnilo po 13 % respondentov a z Bratislavského a Nitrianskeho po 10 %. Najmenej respondentov bolo zo Žilinského (9 %) a Trnavského (7 %) kraja.



Obr. 3 Percento vyplnených dotazníkov za jednotlivé kraje SR

Ďalšia otázka dotazníka sa vzťahovala na množstvo vody, ktorú respondent vypije za jeden deň. Na základe získaných údajov je možné konštatovať, že takmer dve tretiny respondentov denne vypije 1 až 2 litre vody (Obr. 4). Z celkového počtu sa 598 respondentov vyjadrilo, že denne vypije viac ako 2 litre vody, kým najmenej bolo tých, ktorí za deň vypijú menej ako 1 liter vody (14 %).

Na Obr. 5 je graficky zobrazené zastúpenie nápojov, ktoré respondenti vo svojom pitnom režime preferujú (možné bolo vybrať viac druhov nápojov). V porovnaní s ostatnými je voda z verejného vodovodu najčastejšie používaným nápojom. Vo svojom pitnom režime vodu z verejného vodovodu preferuje viac ako 60 % respondentov. Nasleduje voda z vlastnej studne (28 %) a hneď po nej balená minerálna voda (24 %), resp. balená pitná voda (16 %). Respondenti sa vyjadrili, že v ich pitnom režime sú najmenej zastúpené sladené a ochutené nápoje (10 %).



Obr. 4 Percentuálny podiel podľa množstva vypitej vody za deň

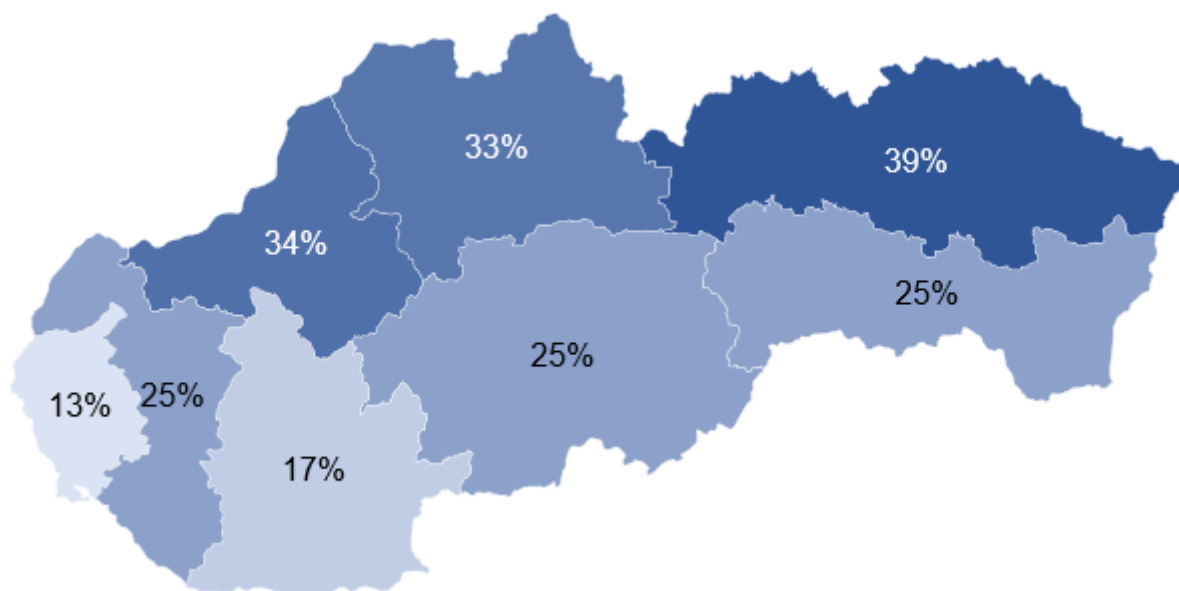


Obr. 5 Percentuálny podiel nápojov v pitnom režime respondentov

Porovnali sme aj zastúpenie vody z verejného vodovodu, resp. vody z vlastnej studne v pitnom režime respondentov vzhľadom na to, z akého kraja pochádzajú (Tab. 1). Voda z verejného vodovodu má najväčšie zastúpenie u respondentov v Bratislavskom kraji, až 80 %. V ostatných krajoch SR je voda z verejného vodovodu tiež najčastejším nápojom - percento je však nižšie, približne 60 %. Keď ide o vodu zo studne, tá sa na pitie najviac používa v severnej, resp. severovýchodnej časti Slovenska (Obr. 6) a najmenej v Bratislavskom kraji (13 %).

Tab. 1 Zastúpenie vody z verejného vodovodu, resp. vody zo studne v pitnom režime respondentov podľa krajov SR

kraj SR	BB	BA	KE	NR	PO	TN	TT	ZA
VV (%)	64	81	58	59	55	59	58	58
studňa (%)	25	13	25	17	39	34	25	33



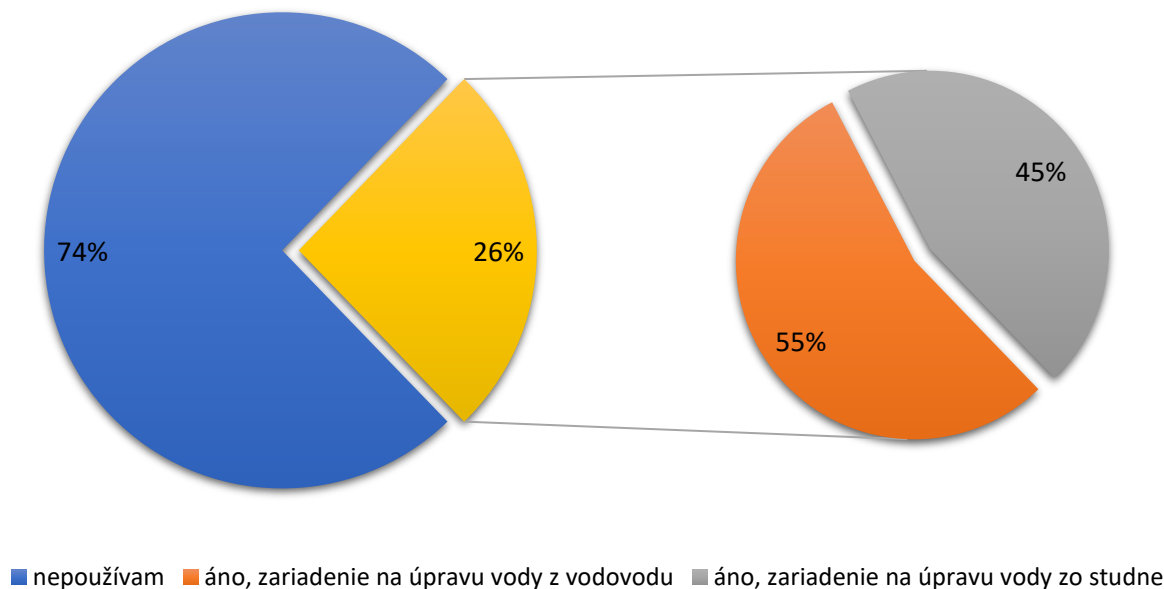
Obr. 6 Percentuálne zastúpenie užívateľov vody z vlastnej studne v SR

95 % respondentov tvrdilo, že im voda, ktorú primárne používajú na pitie, chutí a takmer 90 % je so zvoleným nápojom veľmi spokojných alebo spokojných. Respondenti sa vyjadrili, že pitnú vodu uprednostňujú najmä pre chuť, zo zdravotných dôvodov, tiež pre (cenovú) dostupnosť.

Respondenti, ktorí s primárne využívaným nápojom na pitie (vodou) nie sú spokojní, svoju nespokojnosť odôvodnili hlavne zlou chuťou vody, zvýšenou tvrdosťou a obsahom železa. Niektorí tvrdili, že voda je nezdravá, zakalená a teplá, prekážala im aj prítomnosť chlóru, resp. dusičnanov a dusitanov.

Jedna z otázok dotazníka sa týkala používania zariadení na úpravu pitnej vody. Zhruba štvrtina respondentov k tejto otázke uviedla, že vo svojej domácnosti používa zariadenie na úpravu

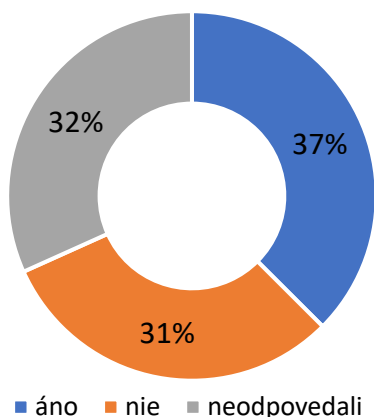
vody, pričom vyššie percento bolo tých, ktorí tieto zariadenia používajú na úpravu vody z vodovodu (Obr. 7).



Obr. 7 Percentuálny podiel respondentov, ktorí (ne)používajú zariadenia na úpravu pitnej vody

Svoju vedomosť o tom, že pre kvalitu pitnej vody existuje právny predpis potvrdili dve tretiny respondentov.

Respondenti, ktorí vo svojom každodennom živote využívajú na pitie vodu z vlastnej studne, mali možnosť vyjadriť sa, či si vodu z vlastnej studne dali niekedy vyšetriť. Na otázku neodpovedalo 32 % respondentov, kým približne rovnaký počet respondentov uviedol, že si vodu z vlastnej studne nedali vyšetriť, čo je zobrazené na Obr. 8. 37 % respondentov si v minulosti vodu z vlastnej studne dalo vyšetriť a z toho zhruba štvrtina (26 %) vyšetrených vzoriek, ako je zobrazené na Obr. 9, nevyhovela požiadavkám platnej legislatívy. Najčastejšími ukazovateľmi, ktorých limitná hodnota bola prekročená, boli na základe odpovedí respondentov dusičnany alebo dusitany (37 %), mikrobiologické ukazovatele, tvrdosť vody, železo, mangán.



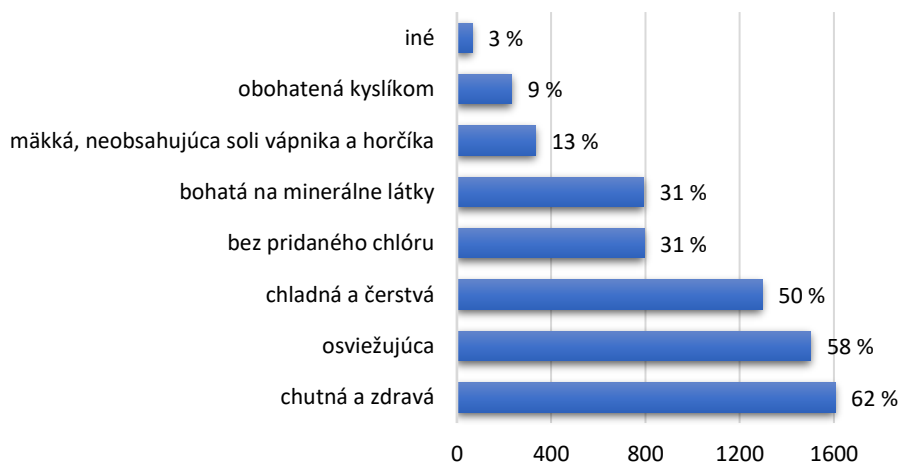
Obr. 8 Percentuálny podiel respondentov v závislosti od toho, či si vodu zo studne dali vyšetriť



Obr. 9 Percento vyhovujúcich a nevyhovujúcich vzoriek vyšetrených zo studní respondentov

762 respondentov sa v dotazníku „Mám rád vodu“ vyjadrilo, že sa v okolí ich studne vykonáva poľnohospodárska, záhradkárska alebo priemyselná činnosť, alebo sa v blízkosti studne nachádza iný zdroj znečistenia, ako je žumpa, septik alebo hnojisko. Keď sa tieto odpovede porovnajú s nevyhovujúcimi vzorkami (292) pitnej vody zo studne, prichádzame k záveru, že 135 (46 %) vzoriek vody zo studne malo prekročenú limitnú hodnotu ukazovateľa kvality pitnej vody, keď sa v blízkosti tejto studne vykonávala činnosť, ktorá mohla negatívne ovplyvniť kvalitu vody, resp. sa v jej okolí nachádzal iný zdroj znečistenia.

V ďalších otázkach respondenti upozornili, že by podľa nich bezpečná pitná voda nemala obsahovať dusičnany a dusitany, škodlivé a toxické látky, ťažké kovy, mikroorganizmy (baktérie), chlór, mikroplasty a iné. Z Obr. 10 je možné konštatovať, že podľa zapojených respondentov, by pitná voda mala byť najmä chutná a zdravá, osviežujúca, chladná a čerstvá. Niektorí si tiež myslia, že pitná voda by nemala obsahovať chlór, iní zase, že by mala byť bohatá na minerálne látky. Menší počet respondentov uvádza, že by voda mala byť mäkká, neobsahujúca soli horčíka a vápnika.



Obr. 10 Vlastnosti pitnej vody podľa respondentov – najčastejšie odpovede

Podľa dotazníkového prieskumu sú obyvatelia SR v rámci šetrenia, resp. zníženia spotreby pitnej vody a zabezpečenia dostatočného množstva kvalitnej pitnej vody ochotní sprchovať sa kratšie a pri umývaní zubov, umývaní riadu a príprave jedla prerušovať púšťanie vody. Tiež sú ochotní na polievanie záhrady využívať zachytenú dažďovú vodu, uprednostniť výrobky s nízkou vodnou stopou produktu, v domácnosti uprednostniť zariadenia s nízkou spotrebou vody (záchod s dvojitým splachovaním, úspornú umývačku riadu, práčku s vyššou energetickou triedou a pod.), nevyhadzovať zvyšky po jedle, oleje, lieky a rôzne chemikálie do toalety alebo odtoku, opraviť netesné vodovodné potrubia a kvapkajúce kohútiky. Najmenej je však tých, ktorí sú ochotní zúčastniť sa čistenia miestnych riek, potokov, jazier či mokradí vo svojom okolí.

K zlepšeniu kvality pitnej vody by podľa respondentov mohla prispieť ochrana a neznečisťovanie životného prostredia a vodných zdrojov, osвета na predmetnú tému, pravidelná kontrola pitnej vody, aplikácia menšieho množstva pesticídov a umelých hnojív a v neposlednom rade aj pripojenie na verejný vodovod a verejnú kanalizáciu.

Záver

Pomocou dotazníka „Mám rád vodu“ sme získali niekoľko zaujímavých a cenných informácií o tom, ako je na Slovensku vnímaná kvalita pitnej vody z verejných vodovodov a individuálnych vodných zdrojov – vlastných studní. Potvrdili sme si, že najväčšie zastúpenie v pitnom režime obyvateľov Slovenskej republiky má pitná voda z verejného vodovodu a hneď po nej je voda z vlastnej studne. Napriek tomu, že viac ako ¼ vyšetrených vzoriek z domových studní nevyhovuje požiadavkám na kvalitu pitnej vody pre nadlimitný obsah dusičnanov/dusitanov, viac ľudí používa zariadenia na úpravu vody z verejného vodovodu ako na úpravu vody z vlastnej studne. Dotazníkovým prieskumom sme tiež zistili, že takmer 50 % vzoriek vody zo studne malo prekročenú limitnú hodnotu ukazovateľa kvality pitnej vody, keď sa v blízkosti tejto studne vykonávala činnosť, ktorá mohla negatívne ovplyvniť kvalitu vody, resp. sa v jej okolí nachádzal iný zdroj znečistenia.

V zbere informácií a názorov verejnosti sa plánuje pokračovať aj naďalej. V prípade, že by ste sa chceli zapojiť do dotazníkového prieskumu, môžete tak urobiť na nasledujúcom odkaze:

<https://www.uvzsr.sk/web/uvz/ako-vn%C3%ADmate-kvalitu-pitnej-vody-pribl%C3%AD%C5%BEte-n%C3%A1m-svoje-postoje-v-dotazn%C3%ADku1>

Vypracoval odbor hygieny životného prostredia ÚVZ SR.

